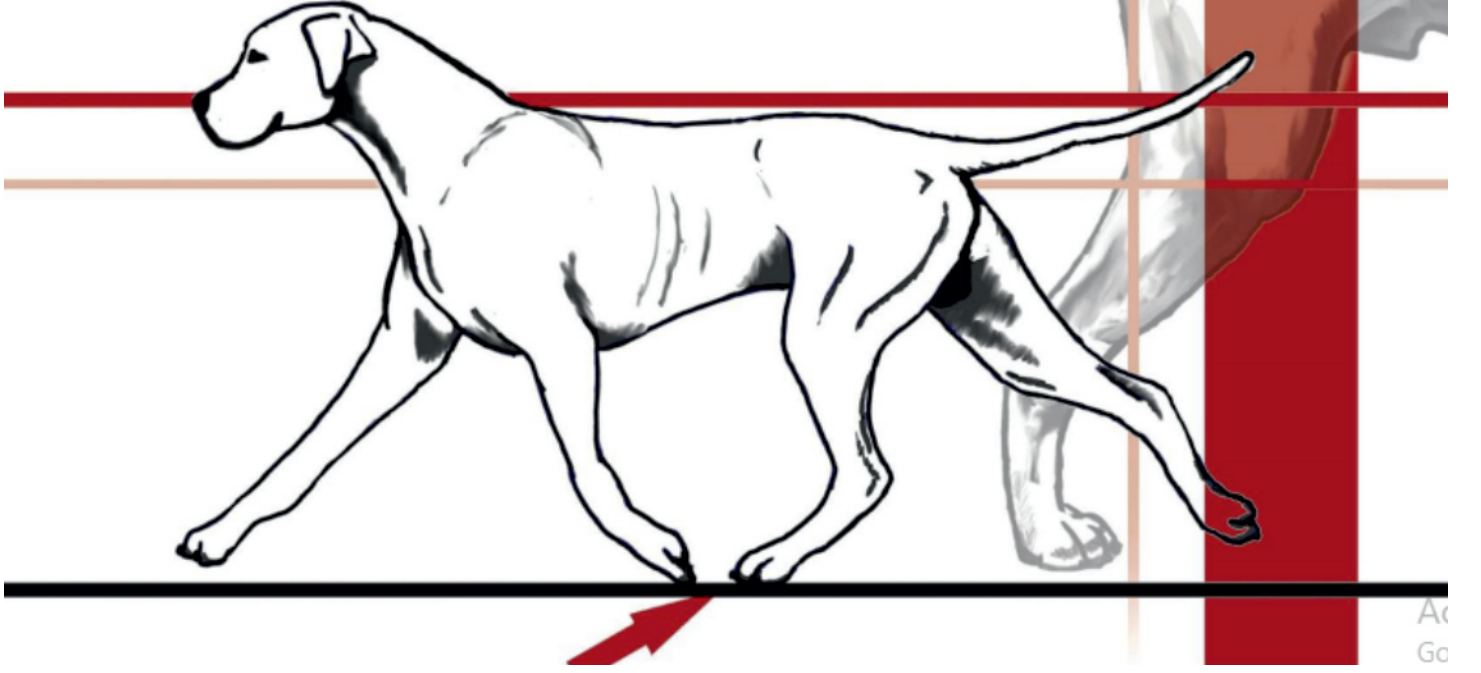

Köpeklerde Hareket

Deborah Andoetoe

Bölüm 3

Bu serinin ilk makalesi arka bacak, ikincisi omuz yapısı üzerinde odaklanmıştır. Şimdi bu ikisinin arasını doldurabilmek için bir köprüye ihtiyacımız var. Köpeğin silüetini bu köprü oluşturduğu için bu yapı oldukça önem taşır. Bunun bir nedeni de bazı ırklarda bu süllet ilk etapta en göze çarpan özellik olmasıdır. Bu köprü kafa, boyun, omuz, sırt, bel, kuyruk sokumu ve kuyruktan oluşur. Kaburgalar ve karın kasları bu köprünün en önemli parçalarındandır ve geri kalanının dayandığı temeli oluşturur.

Arka bacaklar bu köprüye pelvis (leğen kemiği) ile bağlı olduğundan arka bacakların sağladığı itiş bu köprünün içinden geçer. Arka bacaklar köpeğin enerjisini, bu enerji dis hatları biçimlendirirken hareketi, bedenin taşınmasını ve dengeyi belirler.

On kısım bu köprüye kaslar ve bağlayıcı dokularla bağlıdır. Bu yumuşak bağlantı uygun kondisyon ile geliştirilebilir; ancak egzersiz, omuzlardaki omurganın sırt hareketini etkili bir şekilde yukarı kaldırarak sadece göğsün kürek kemikleri (scapula) arasında daha yükselmesini sağlayacaktır. Bu, omuzların yapısında bir değişim değil sadece kondisyona bağlı bir düzeltmedir.

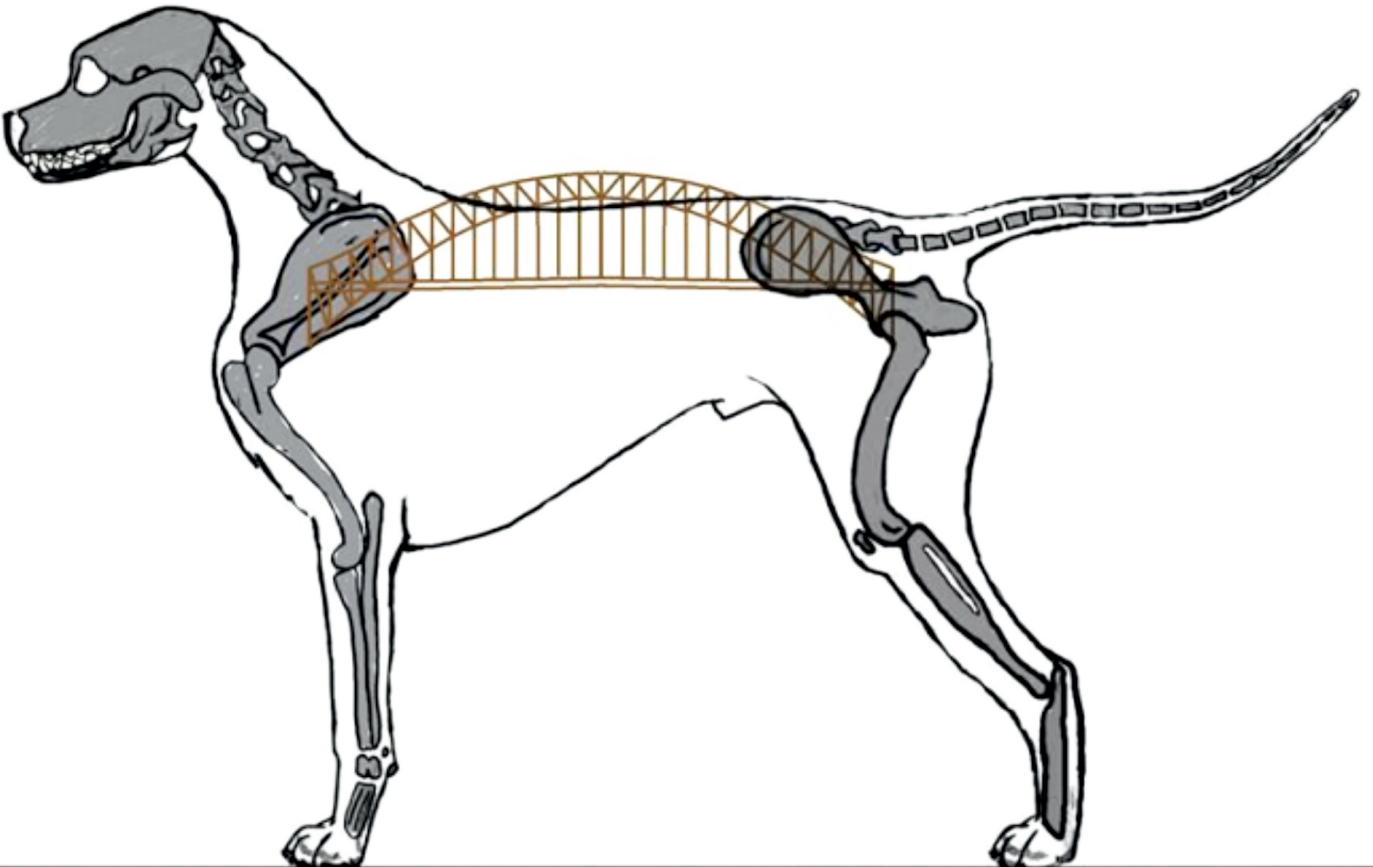
Omuzun üst yapısı, omuzun en üst noktasının köprüye bağlı olduğu yerdir. Bu, kürek kemikleri ve omurganın torasik (göğüsel) omuru arasındaki mesafenin yanı sıra omuz kaslarının kalınlığını da belirler. Kürek kemiğinin geri yatıklığı omuz yapısının en önemli özelliğidir; ancak hayali düşey çizginin ön bacaklarda nereye düştüğü kavramı göz ardı edilmemelidir.

Sırt çizgisi ile ilgili yanlış anlaşılan bir kaç önemli noktaya dikkat edilmesi gerekir. Birincisi sırt çizgisi sadece köpeğin sırtı değildir. Gerçek sırt bel, omuzlar ve kuyruk sokumu gibi sırt çizgisinin bir parçasıdır. Sırt çizginin ve arka bacakların bir parçası olduğu için leğen kemiği (pelvis) önemli bir işleve sahiptir. Pelvis arka bacakların yarattığı enerjinin vücuda yayılmasına imkan tanır. Pelvisin açısı bir köpeğin arka bacaklarını nasıl kullandığına ve dümdüz ileri hareket eden enerjiye karşı ne kadar enerjinin yukarı iletileceğine direkt etki eder.

Bel, pelvis değildir. Bel pelvisin üzerinde oturur ve kuyruk sokumunun kemikleri ve kaslı bağlardan oluşur. Bel, sakroliak eklemler (SE) aracılığıyla pelvisin ön/üst kısmına bağlıdır. Gene de hareket halinde bel enerji oluşturmaz ya da transfer etmez. Bel önemlidir; ancak pek çok hakem ya da yetiştirici bel açısı ile pelvis açısının farkını bilmezler. Pek çok standard silüetin temel parçası olduğu için belden bahseder; ama arka bacaklarla köprü arasındaki bağlantıyı sağlayan pelvistir.

Bel direkt olarak kuyruğa bağlıdır. Kuyruk, kuyruk sokumu ya da belin içine kuyruk omurlarının girişinin yapısına göre belirlenir. Kuyruğun konumu, kuyruğun vücuda nasıl bağlı olduğuyla ilgilidir. Kuyruğun taşınış şekli köpeğin hareket ederken ya da hareketsizken kuyruğunu nasıl tuttuğuna bağlıdır. Kuyruk her zaman direkt olarak kuyruk sokumuna bağlıdır ancak omurları kuyruk sokumundan daha yüksek ya da daha alçak bir çıkışa sahipmiş gibi görünebilir. Kuyruk çıkışı silüeti belirlemede yardımcı olur ve ırk tipinin önemli bir özelliğidir.

Yüksek kuyruk çıkışı, yere paralel olabilecek daha kısa bir kuyruk sokumunun (ya da göreceli olarak uzunca bir pelvisin) göstergesidir. Alçak kuyruk çıkışı pelvise göre daha uzunca bir kuyruk sokumuna işaret eder. Kuyruk kemikleri genellikle kuyruk kökünün başladığını sandığımız noktadan daha önce başlar ve köpeğin kuyruğu ile kendini ifade ederken ona büyük bir esneklik sağlar.

Kuyruk sokumu ve dolayısıyla pelvis direkt olarak bele bağlıdır. Sakroliak eklemler arka bacaklardan genel enerjiyi pelvisten geçirerek bel omurlarına iletir. Bel üzerindeki hafif bir kavislenme kasların göstergesidir ve köpeğin pelvisini kullanmasına yardımcı olur. Daha kavisli bir bel ve açılı bir kuyruk sokumu, arka bacaklar her adımda daha az ileri ve daha çok yukarı iteceğinden köpeğin bolca geri itişe sahip olduğu görünümü yaratacaktır. Düz ve kavissiz uzun bir bel yukarı doğru itiş ve süspansiyon sağlayacak şekilde pelvisini açıldırmasını oldukça zorlaştırır. Kısa bir bel, uzun bir bel kadar esnemeyecektir. Böylece, yukarı ve ileri itiş sağlayacak şekilde pelvisini açıldırması sırasında köpeğe yardımcı olur. Kısa bir bel köpeğin kendini etkili bir şekilde kullanmasına yardımcı olsa da belin genişliği belin ne kadar güçlü olduğunu göstergesidir. Uzun ve kalın bir bel, uzun ve ince bir belden daha güçlüdür. Bel kaslarla kalınlaşabilir ya da yağdan dolayı kalın görünebilir. Kaslar köpeğin sırtını kullanmasına imkan tanıyacak gücü yaratır. Daha uzun bir bel, özellikle de çifte süspansiyonla dörtlül giden ırklar için arka bacakların daha büyük geriye açılımına izin verir. Daha kısa bir bel, süspansiyonla beraber uzun tırıs yürüyüşler için daha iyidir.

Bel sırta bağlıdır. Sırt uzunluk bakımından değişiklik gösterir ve torasik (göğüsel) omurlardan oluşur. Önde omurlar uzun spinoz prosesine sahiptir ve biz bu bölgeye omuzların en üst noktası deriz. Kaburgalar kırıldaksı bir eklemlerle bağlı olduğu torasik (göğüsel) omurların altında yer alır. Bu, köpeğin omurgasının oldukça esnek olmasına imkan tanır. Kaburgalar sternuma (alt göğüs kemiği) ventral (karınsal) bağda kırıldaksı bir yapıya sahiptir.

Köpeklerin torasik (göğüsel) ve lumbar (bele ait) omurlar arasındaki sırt çizgisinde küçük bir çukurluk vardır. Burası omurların spinoz prosesinin geriye bakarken öne bakmaya başladığı değişimin olduğu yerdir. Bu hafif çöküntü, çok fit, özellikle de çok gelişmiş omuz kaslarına sahip köpeklerde daha da belirgin olabilir.

Sırt çizgisinin biçimine rağmen bir köpeğin köprüsünün cogenluğu aynı sayıda omura sahiptir. Boyun 9, vücut 13 torasik (göğüsel) omur ve belde 7 omur vardır. Kuyruk sokumu tek bir birbirine kaynamış yapı olsa da 3 omurdan oluşur. Irklar arasındaki tek varyasyon kuyruktaki omur sayısıdır. Bazı köpekler sadece yağlı bir uzantıyla doğarken bazılarında 23 tane kadar omur olabilir. Tabii ki, kuyruklar belirli ırklara uyum sağlaması için kesilebilir de.

İrk tipi, belirli bir yükseklik-uzunluk oranı gerektirir. Bazı ırklar, önce yükseklik daha sonra da uzunluğun kastedildiği 9/10 ya da 10/11 oranı ister. Bazı ırklar kare bir köpek isterken (10/10) diğerleri sırtın yere paralel olmasından bahseder. Yükseklik her zaman omuzların en üst noktasından ölçülür. Uzunluk omuz ekleminin uç kısmından ya da öngögüs kemiğinin ucundan arkadaki oturma kemiğinin uç noktası arası olarak ölçülür. Küçük bir köpekte bir santimetre ya da büyük bir ırkta 10 cm kadar olabileceğinden irk standardında ölçümün hangi noktalar arasında yapılacağı dikkatle kontrol edilmelidir. Eğer ırkınızda hangi kemik yapısının ölçüm için kullanılacağı yazmıyorsa irk derneğimize başvurarak bu konunun netleşmesini isteyin. Uzun süredir belirli bir irki yetiştirenler için bu net olsa da ırka yeni olanlar için bu önemli bir bilgidir.

Alt çizgi, üst çizgi kadar köprü için büyük önem taşır. Karın kasları sırt çizgisine destek sağlamalıdır. Alt çizginin, arka bacaklar öne uzandığında onların önünde engel oluşturmaması çok önemlidir. Bu, tırıs halindeyken, dizlerin öne doğru hareketlerini sınırlamayan bir alt çizgi anlamına gelir. Tazı ırkları için çok önemli olan dörtlülde ya da çifte süspansiyonlu dörtlülde ve bazı iş köpeklerinde üst ve alt çizgiler birlikte çalışırlar. İçe çekik karın, omurganın esnemesine ve vücudun menteşe benzeri hareketine imkan tanır.

Omuz yapısı hareket halinde ya da hareketsizken köpeğin dengesine etkide bulunur. Omuz köprüye kemiklerle değil de kaslarla bağlı olduğu için, iler geri hareket edebilir ve köprü omuzlar arasında yukarı aşağı yükselme alçalma gösterebilir. Bu hareket kaslarla mümkündür. Bazen bu amaçla üretim sonucu kas uzunluğundaki değişiklik öngörsun görüntüsünde artma ya da azalma sağlayabilir. Sıklıkla gözlemlenen en büyük değişiklik kondisyon aracılığıyla olanıdır. İyi bir entranman bir köpeğin göğsünü yükseltirken aksi durumda göğüs omuzlar arasında aşağı sarkıyor gibi görünebilir. Bunların hepsi, kafa, kürk, bacakların öne uzanış ve geriden itiş kadar ırk tipi için önemli olan köpeğin silüetini değiştirecektir.

On ve arka açıları ne olursa olsun her köpek kendi içinde dengeli olmak zorundadır. Dik omuz açılarına ve bol açılı arka bacaklara sahip bir köpek yarışmada kazanabilir ancak bu, ırkın genetiğinin dayanması gereken özellikler olmamalıdır. Çoğu dengeli köpeğin ırkın gen havuzuna verecek birşeyleri varken dengesiz köpekler genellikle diğer dengesiz köpeklere eş tutulup bir tane düzgün köpek çıkarmaya çalışılır. Nadiren yetersiz konformasyona sahip ve dengesiz köpeklerden kaliteli köpek çıkar.

Yapısal olarak dengeli köpeklerin hala daha hareketle ilgili sıkıntıları olabilir özellikle de büyüme evresinde. Gayet serbest yürüyüşe sahip bazı köpeklerin arka ayakları ön ayakların yerden kalktığı noktanın da ötesine düşebilir (överreach) ya da arka ayakları aynı taraftaki ön ayaklarının gerisine çarpabilir. Bu, köpeğin arka bacaklarını ön bacaklarıyla aynı şekilde kullanmayı seçmesine neden olabilir. Bu, köpek dörtnal gibi başka türlü bir yürüyüş tarzı seçtiğinde değişebilir; ancak tırıs, dengeyi ve doğru adımlamayı hakeme en net şekilde gösterdiğinden ringde kullanılan temel yürüyüş biçimidir.

Tam doğru yürümeyen ancak yapısal olarak yeterli doğruluğa sahip köpeklerin genellikle idmana tabii tutulması ya da büyümelerine izin verilmesi gerekir. Bazen genç ve sakar olduklarından kendilerini nasıl kullanacaklarını bilmezler. Yanlamasına giden köpekler ön bacaklarının arkalarla aynı çizgide hareket etmesine yönlendirilerek düzeltilebilir. Bazen köpeğin daha yavaş hareket ederek köprüsünün güçlenmesine ihtiyacı olabilir. Bazı köpekler ön bacaklarını daha etkili kullanabilmek için sırt çizgilerini kamburlaştırarak omuzlarına daha fazla serbestlik sağlamaya çalışırlar. Bu tip köpeklere, köprüsünü güçlendirirken sırtını uzatabilmesi için kafası aşağıda idman yaptırılmalıdır.

Koşu bandı bir köpeğe kendini düzeltmesi ve arka itişini güçlendirmesi için uygun bir alet olabilir. Düzenli yüzme de eklemlere yük bindirmeden kasları çalıştırmak açısından faydalı olacaktır. Açık alanda dörtnal koşmak da köprünün güçlenmesi açısından önemlidir. Çoğu köpek bu egzersiz tiplerinin kombinasyonundan fayda sağlar. Sadece eşlik etmek için üretilmiş bol tüylü küçük köpek ırklarının egzersiz ihtiyacı koşmak, avlanmak ya da gütmek için üretilmiş orta boy köpek ırklarına göre çok daha azdır.

Köpek arka kısmını arka bacak eklemlerini kırarak alçaltırsa, eklemlerin, temel olarak dizler ve topukların, görünen açılarını değiştirebilir. Bu aynı zamanda arka kısmında daha fazla ağırlık taşıyabilmesine imkan sağlar. Kırık dizlerle iki farklı şekilde hareket edebilir: bacakları oturma kemiğinin arkasından takip ediyor gibi görünür ya da oturma kemiğinin önünde hareket gerçekleşiyormuş gibidir. Bunun köprüsü aracılığıyla nasıl hareket ettiğiyle ilgisi vardır. Yukarı doğru bir enerji yaratırsa bacakları daha çok altında hareket ediyor gibi görünür. Yere paralel hareket ediyorsa bacakları daha çok arkasından takip ediyormuş gibi görünür. Arka ayakları altında hareket eden köpekler tırısta pozitif dağılıma yol açan küçük süspansiyon anlarına imkan tanıyarak yukarı doğru enerji yaratacaktır.

Bu serinin ilk makalesinde açıklanan bacakların diagonal yerleşimi (Diagonal Advanced Placement -DAP) her ırk için ideal değildir. Daha uzun vücutlu köpekler arka bacaklarını altına almak için köprüsü aracılığıyla daha fazla ağırlık kaldırmak zorunda olduğundan tırısın pozitif dağılımıyla hareket etmekte zorlanacaklardır. Çoğu av ve koku köpek ırkı, burunları yere çok yakın hareket ettiklerinden, pozitif dağılım için çok gerekli bir özellik olan artan suspansiyon sağlayarak on kısımlarını kaldırmayacaklardır. Bu, bu köpeklerin hatalı yürüdükleri anlamına gelmez. Koku takip eden bir köpek, aslında, tırısta negatif dağılım sergileyebilir. Bacakların diagonal yerleşim kavramı ile kemik yapısı ve konformasyonu üzerine yaptığımız tüm bu fikir jimnastiği neyin ne olup ne olmadığını anlayabilmemiz ve her ırk için en doğru hareketi sağlayacak yapıyı seçebilmemiz içindir.

The Canine Chronicles'in Ekim 2017 sayısında yayınlanmıştır.